

บทปฏิบัติการที่ 3

เรื่อง

การศึกษาความข้นหนืดของแป้งสุก

และปริมาณอะมิโลสในข้าว

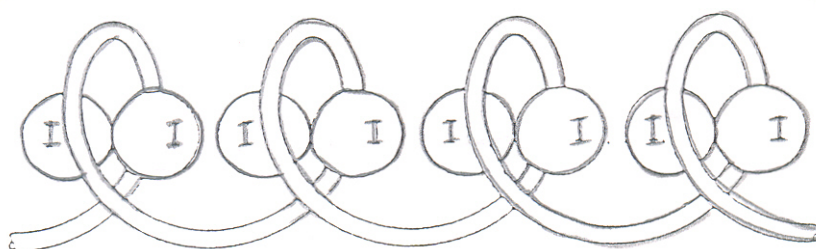
ความข้นหนืดของแป้งสุก (Gel Consistency : GC) เป็นการศึกษาความข้นหนืดของเจลแป้ง โดยการต้มแป้งกับสารละลายโพแทสเซียมไฮดรอกไซด์ 0.2 นอร์มัล ในหลอดทดลอง นำเจลของแป้งที่ใสแล้วมาทำให้เย็น แล้ววางหลอดทดลองในแนวราบ วัดระยะทางที่แป้งไหลไปในระยะเวลา 1 ชั่วโมง ได้เป็นค่า GC ถ้าเจลของแป้งไหลได้ระยะทางน้อยกว่า 40 มิลลิเมตร แสดงว่าเจลของแป้งแข็ง หรือมีความข้นหนืดมาก ข้าวชนิดนี้เมื่อหุงสุกจะมีลักษณะแข็ง (ตารางที่ 3.1) ส่วนใหญ่ใช้ในการเปรียบเทียบลักษณะเนื้อสัมผัสของข้าวในกลุ่มที่มีอะมิโลสสูงเหมือนกัน

ตารางที่ 3.1 ความสัมพันธ์ของลักษณะเจลของแป้งสุกและค่า GC

ลักษณะเจลของแป้งสุก (Gel Consistency)	ค่า GC หรือ ระยะทางที่เจลไหล (มิลลิเมตร)
แข็ง (Hard)	26-40
ปานกลาง (Medium)	41-60
อ่อน (Soft)	61-100

อะมิโลส (amylose) เป็นโพลีเมอร์สายตรง โดยโมโนเมอร์ คือ กลูโคสจะเรียงต่อกันเป็นเส้นตรงด้วยพันธะแอลฟา 1,4 กลูโคซิดิก ปริมาณอะมิโลสขึ้นอยู่กับชนิดของแป้ง เช่น แป้งข้าวโพด มีอะมิโลสประมาณ ร้อยละ 28 ซึ่งใกล้เคียงกับปริมาณอะมิโลสในแป้ง

อะมิโลสสามารถทำปฏิกิริยากับไอโอดีนและสารประกอบอินทรีย์หลายชนิด ได้แก่ บิวทานอล กรดไขมัน ฟีนอล สารลดแรงตึงผิว และไฮโดรคาร์บอน ได้สารประกอบเชิงซ้อนซึ่งไม่ละลายน้ำ โดยอะมิโลสจะอยู่ในรูป helix coil ล้อมรอบสารประกอบอินทรีย์เหล่านี้ ดังภาพ

ภาพที่ 3.1 การเกิดสารประกอบเชิงซ้อนของอะมิโลสกับไอโอดีน

สารประกอบเชิงซ้อนของอะมิโลสและไอโอดีนจะให้สีน้ำเงิน ซึ่งสามารถนำมาใช้วิเคราะห์ปริมาณอะมิโลสได้โดยวิธีการวัดสี (Colorimetric methods) ด้วยเครื่องสเปกโตรโฟโตมิเตอร์ (Spectrophotometer) เมื่อวิเคราะห์ปริมาณอะมิโลสได้ก็สามารถบอกปริมาณอะมิโลเพกตินโดยการหักลบกัน เนื่องจากปริมาณอะมิโลสและอะมิโลเพกตินรวมกันจะเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 99 ของน้ำหนักแห้งของแป้ง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความเข้มข้นของแป้งข้าวสุก
2. เพื่อจำแนกชนิดของข้าว
3. เพื่อศึกษาวิธีวิเคราะห์ปริมาณอะมิโลส
4. เพื่อศึกษาปริมาณอะมิโลสในข้าวชนิดต่างๆ

การศึกษาความข้นหนืดของแป้งสุก (Gel Consistency)

วัสดุอุปกรณ์

1. ข้าวสารพันธุ์ต่างๆ
2. เครื่องบดละเอียด (hammer mill)
3. ตะแกรง ขนาด 100 เมช
4. หลอดทดลองขนาด 13x100 มิลลิเมตร
5. หลุกแก้วปิดปากหลอด
6. เครื่องเขย่าสาร (vortex mixer)
7. อ่างน้ำควบคุมอุณหภูมิ (water bath)
8. น้ำแข็ง

สารเคมี

1. ไทมอลบลู 0.025% ในเอทานอล 95% (ethanol 95% with thymol blue 0.025% (w/v))
2. โพลแทสเซียมไฮดรอกไซด์ 0.2 นอร์มัล

วิธีการ

1. ชั่งแป้งข้าวที่ได้จากการบดละเอียดและร่อนผ่านตะแกรง 100 เมช ปริมาณ 0.10 กรัม ในหลอดทดลอง
2. เติมไทมอลบลู 0.025% ในเอทานอล 95% 0.2 มิลลิลิตร และโพลแทสเซียมไฮดรอกไซด์ 0.2 นอร์มัล
3. ปั่นให้เข้ากันโดยใช้เครื่องเขย่าสาร นานประมาณ 1 นาที แล้ววางหลอดทดลองในอ่างน้ำควบคุมอุณหภูมิ (100 °ซ) ปิดปากหลอดด้วยหลุกแก้ว
4. ต้ม 8 นาที นำไปปั่นอีกครั้ง แล้วแช่ในน้ำเย็นที่มีน้ำแข็งนาน 20 นาที

5. นำไปวางในแนวราบบนกระดาษ 30 นาที
6. วัดค่าระยะทางที่แป้งไหลไป เปรียบเทียบกัน
7. จำแนกประเภทข้าวดังนี้
  - 7.1 very flaky rices with high gel consistency (length : less than 40 mm.)
  - 7.2 flaky rices with medium gel consistency (length : 40-60 mm.)
  - 7.3 soft rices with low gel consistency (length : over 60 mm.)
8. รายงานผลการทดลอง สรุป และ วิเคราะห์

การวิเคราะห์ปริมาณอะมิโลสในข้าว

วัสดุอุปกรณ์

1. ข้าวสารพันธุ์ต่างๆ
2. เครื่องบดละเอียด (hammer mill)
3. อ่างน้ำควบคุมอุณหภูมิ
4. Volumetric Flask ขนาด 100 มิลลิเมตร 8 ใบ
5. ปิเปต 1, 5, 10 มิลลิเมตร อย่างละ 2 อัน
6. UV Spectrophotometer

สารเคมี

1. เอทานอล 95%
2. โซเดียมไฮดรอกไซด์ 1 นอร์มัล
3. กรดอะซิติก 1 นอร์มัล
4. สารละลายไอโอดีน (ไอโอดีน 2 กรัม และโพแทสเซียมไอโอไดด์ 20 กรัม ละลายในน้ำ แล้วปรับปริมาตรเป็น 1 ลิตร)
5. อะมิโลสบริสุทธิ์

วิธีการ

1. ชั่งแป้งข้าวที่ได้จากการบดละเอียดแล้ว 100 มิลลิกรัม (ความละเอียด 100 เมช) ใส่ใน volumetric flask 100 มิลลิลิตร
2. เติมเอทานอล 95% 1 มิลลิลิตร หมุน flask เบาๆ ให้แป้งกระจายตัว
3. เติมโซเดียมไฮดรอกไซด์ 1 นอร์มัล ปริมาณ 9 มิลลิลิตร
4. ต้มในอ่างน้ำควบคุมอุณหภูมิ (น้ำเดือด) 10 นาที ทำให้เย็น แล้วปรับปริมาตรเป็น 100 มิลลิลิตร โดยน้ำกลั่น
5. นำสารละลายแบ่งมาทำปฏิกิริยาให้เกิดสี โดยดูดน้ำแป้งมา 5 มิลลิลิตร ใส่ใน Volumetric Flask 100 มิลลิลิตรซึ่งมี กรดอะซิติก 1 นอร์มัล ปริมาณ 1 มิลลิลิตร และ สารละลายไอโอดีน 2 มิลลิลิตร
6. ปรับปริมาตรเป็น 100 มิลลิลิตร โดยน้ำกลั่น ทิ้งไว้ที่อุณหภูมิห้อง 20 นาที
7. ทำแบลนด์ด้วยสารเคมี ตามขั้นตอน ข้อ 2-6
8. ปรับปริมาตรเป็น 100 มิลลิลิตร โดยน้ำกลั่น ทิ้งไว้ที่อุณหภูมิห้อง 20 นาที
9. อ่านค่าการดูดกลืนแสงที่ 620 นาโนเมตร
10. เปรียบเทียบค่าการดูดกลืนแสงจากกราฟมาตรฐาน เพื่อให้ทราบปริมาณอะมิโลสของตัวอย่างดังกล่าว

การทำกราฟมาตรฐาน (Standard Curve)

1. ชั่งอะมิโลสบริสุทธิ์ 40 มิลลิกรัม ทำเช่นเดียวกับการวิเคราะห์อะมิโลสในตัวอย่าง ตั้งแต่ข้อ 2-4
2. ปิเปตสารละลายอะมิโลสมาตรฐาน ใส่ใน Volumetric Flask ขนาด 100 มิลลิลิตร ปริมาณ 1, 2, 3, 4 และ 5 มิลลิลิตร ตามลำดับ
3. เติมกรดอะซิติก 1 นอร์มัล ปริมาณ 0.2, 0.4, 0.6, 0.8 และ 1.0 มิลลิลิตร ตามลำดับ
4. เติมสารละลายไอโอดีน 2 มิลลิลิตร
5. ปรับปริมาตร เป็น 100 มิลลิลิตรโดยน้ำกลั่น ทิ้งไว้ 20 นาที
6. อ่านค่าการดูดกลืนแสงที่ 620 นาโนเมตร
7. นำค่าการดูดกลืนแสงมาเขียนกราฟความสัมพันธ์กับร้อยละของปริมาณอะมิโลส

ผลการทดลอง

ผลการศึกษาค่าความชื้นหนืดของแป้งสูก

ตารางที่ 3.2 ค่า Gel consistency ของแป้งข้าวเจ้าตัวอย่าง

ข้าวสารพันธุ์ .....

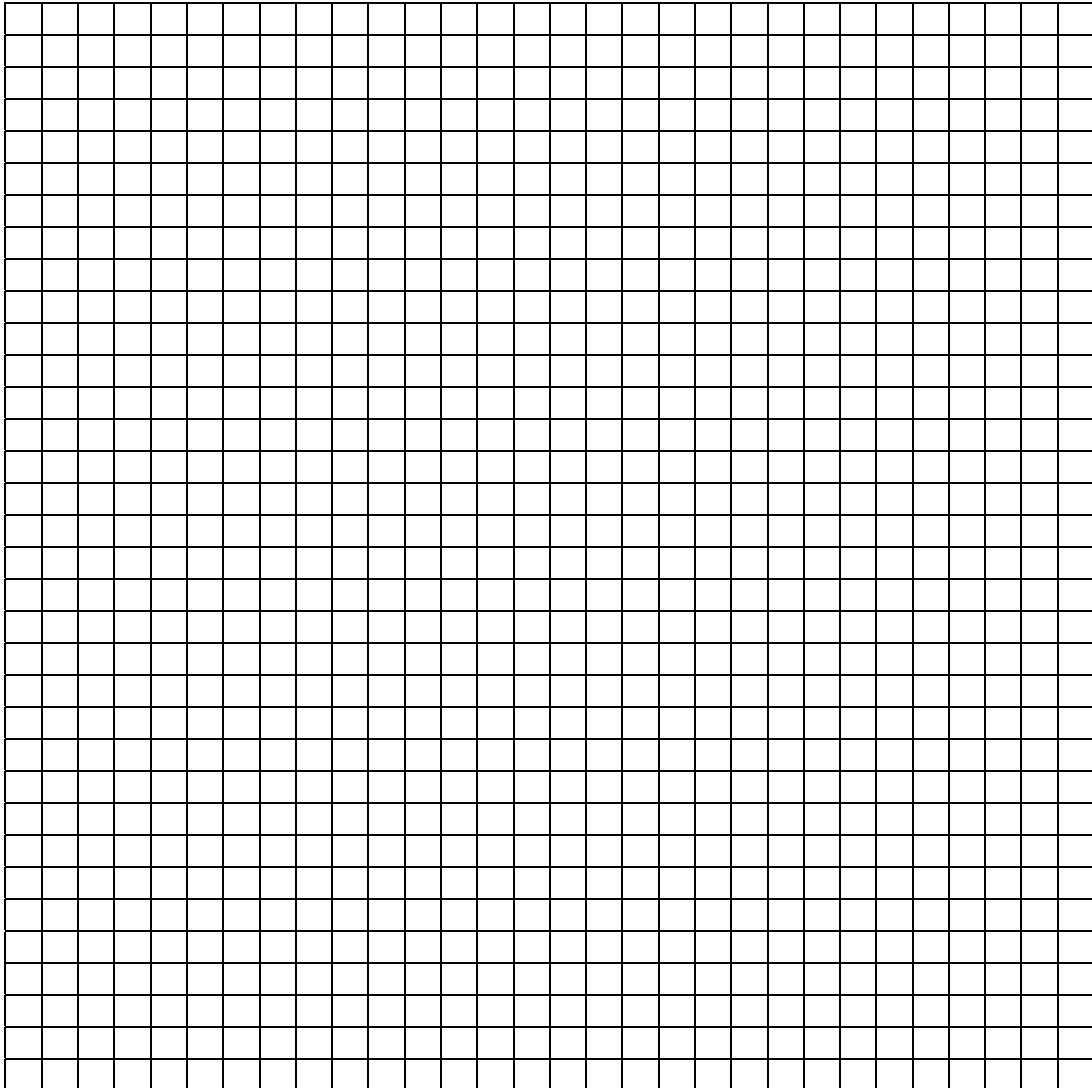
หลอดที่	ระยะทางที่สารเคลื่อนที่ไป (มิลลิเมตร)
1	
2	
3	
เฉลี่ย	

ลักษณะเจลของแป้งสูกเป็นแบบ .....

ผลการวิเคราะห์ปริมาณอะมิโลสในข้าว

ตารางที่ 3.3 ค่าการดูดกลืนแสงของสารละลายอะมิโลสมาตรฐาน

ร้อยละของอะมิโลส	ค่าการดูดกลืนแสงที่ 620 นาโนเมตร
8	
16	
24	
32	
40	

ภาพที่ 3.2 กราฟความสัมพันธ์ระหว่างค่าการดูดกลืนแสงและปริมาณอะมิโลส

นำค่าการดูดกลืนแสงที่ 620 นาโนเมตร ที่อ่านได้ มาเปรียบเทียบกับค่าการดูดกลืนแสงจากกราฟมาตรฐาน เพื่อให้ทราบปริมาณอะมิโลสของตัวอย่างดังกล่าว

ค่าการดูดกลืนแสงของสารละลายน้ำแป้งตัวอย่าง เท่ากับ.....

ร้อยละของอะมิโลสในแป้งข้าวเจ้าที่อ่านได้จากกราฟ เท่ากับ.....

วิจารณ์ผลการทดลอง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุปผลการทดลอง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....